

Uluslararası İlişkilerde Taşeron Savaş ve Patron-Klient İlişkisi: ABD-PYD/YPG İş Birliği Örneği*

Helin Sarı Ertem

Öz: Bu makale, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile, Suriye'deki rejim muhalifi PYD (Demokratik Birlik Partisi) ve onun silahlı kolu YPG (Halk Koruma Birlikleri) arasındaki "Patron-Klient İlişkisi"ni (PKİ), taşeron savaş (surrogate warfare) literatürü eşliğinde değerlendirmekte ve aralarındaki nedenselliği ve zamansallığı, süreç takibi yöntemi ile ortaya koymaktadır. Makalenin üç özgün çabası vardır: 1) Türkiye'deki dış politika çalışmalarında PKİ literatürünü ve temel tartışma noktalarını görünür kılmak; 2) Taşeron savaş ile vekâlet savaşını karşılaştırmalı bir analize tabi tutarak, özellikle taşeron savaşın PKİ literatürü ile sentezinin mümkün olduğunu ortaya koymak; 3) Ulusal/Uluslararası literatürde teorik ve kavramsal açıdan kısıtlı bir şekilde incelenmiş olan ABD-PYD/YPG ilişkisini taşeron savaş ve PKİ kapsamında analiz etmek; bu sayede, "patron" büyük güçler ile, "klient" silahlı devlet-dışı aktörler (SDDA) arasındaki ilişkilere dair bulgulara ulaşmaktır. Çalışmaya göre, patron ABD, Suriye'de, klient örgüt PYD/YPG vasıtasıyla taşeron savaş yürüterek daha az maliyetle, daha hızlı sonuç almaya çalışmaktadır. İç savaş ortamında, ABD'den para, askeri teçhizat ve eğitim alan PYD/YPG ise, kara harekâtı kapsamında yerel kaynaklarını ABD'nin hizmetine sunarken, itaatkâr davranmakta ve karşı bir gündem oluşturmamaktadır. 2014'ten bu yana devam eden ABD-PYD/YPG iş birliği, başta Türkiye olmak üzere, çeşitli aktörlerin itirazlarına rağmen, PKİ'nin kriterleri arasında olan dayanıklılık şartını da sağlamış durumdadır.

Anahtar Kelimeler: patron-klient ilişkisi (PKİ), taşeron savaş, silahlı devlet-dışı aktörler (SDDA), ABD, PYD/YPG, Suriye.

Abstract: This article examines the "patron state - client organization relationship" between the United States of America (USA) and the regime-opponent PYD (Democratic Union Party)/YPG (People's Protection Units) in Syria through the surrogate warfare literature to reveal the causality and temporality among them with the process tracking method. The article has three original efforts: 1) To make the patron-client relationship (PCR) literature and its main discussion points much visible in foreign policy analyses in Türkiye; 2) To compare and contrast the surrogate warfare and proxy war while showing the possibility of synthesizing the surrogate warfare with the PCR literature; and 3) To analyse the USA-PYD/YPG partnership, which has conceptually and theoretically been examined limitedly in national/international literature, through surrogate warfare and PCR; thus, to achieve some findings regarding the relations between "patron" great powers and "client" armed non-state actors (ANSAs). According to this study, the patron USA in Syria has been trying to get faster outcomes at less cost by applying surrogate warfare through the client organization PYD/YPG. In a civil war environment, the PYD/YPG, receiving money, military equipment and training from the USA and putting its local resources at the USA's disposal, acts obediently and does not set a counter agenda. The USA-PYD/YPG cooperation, which has been going on since 2014, also fulfilled the PCR's endurance criteria, despite the objections of various actors, notably Türkiye.

Keywords: patron-client relationship (PCR), surrogate warfare, armed non-state actors (ANSAs), USA, PYD/YPG, Syria.

* Bu çalışma, European Consortium for Political Research (ECPR) bünyesinde Prof. Dr. Rafael Biermann ve Dr. Kamaran Palani koordinatörlüğünde 25-28 Nisan 2023'te Sciences Po Toulouse, Fransa'da gerçekleştirilen "Dünya Siyasetinde Patron-Klient İlişkileri" çalışma atölyesinin ufuk açıcı katkıları sonucunda ortaya koyulmuştur.

@ Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, helin.sariertem@medeniyet.edu.tr

id <https://orcid.org/0000-0003-0008-9781>

DOI: 10.12658/M0725
insan & toplum, 2024; 14(1): 115-138
insanvetoplum.org

Başvuru: 07.07.2023
Revizyon: 10.09.2023
Kabul: 11.09.2023
Online basım: 14.09.2023

Giriş

Bu makale, patron-klient ilişkisi¹ - PKİ (patron-client relationship - PCR) literatürü ile taşeron savaş (surrogate warfare)² olgusunu, ABD'nin Suriye iç savaşında PYD (Demokratik Birlik Partisi) ve onun silahlı kanadı YPG (Halkın Koruma Birimleri) ile işbirliği açısından irdelemeyi ve süreç takibi yöntemi ile söz konusu ilişkideki nedenselliği ve zamansallığı ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın ana sorunsalı, küresel güç ABD ile silahlı devlet dışı bir aktör olan PYD/YPG arasında Suriye'de, sahada kurulan iş birliğinin kavramsal ve teorik mantığını, temel dinamiklerini ve dayanıklılığını analiz etmek; bu vaka analizi neticesinde elde edilecek sonuçları, küresel ve bölgesel siyaset sahnesinin farklı konuları ve aktörleri arasındaki ilişkileri yorumlayabilmek için kullanılabilir hale getirmektir.

Makalenin hipotezleri şöyle sıralanabilir: Soğuk Savaş sonrası dünyada, küreselleşmenin artan etkisiyle değişen tehdit atmosferi, yenilenen savaş olgusu ve azalan kaynaklar; devletleri maliyeti ağır, doğrudan çatışmalar yerine, uzaktan müdahalelere yönlendirmekte; bu bağlamda silahlı devlet-dışı aktörlerin (SDDA'ların)³ uluslararası görünürlüğü artmaktadır. Büyük güç ABD de taşeron savaşlar ve PKİ'ler eşliğinde krizleri uzaktan yönetmeye çalışmakta; Suriye özelinde çıkarlarını, bir taşeron örgüt olan PYD/YPG ile kurduğu PKİ aracılığıyla maksimize etmeye çalışmaktadır. Suriye iç savaşının başladığı 2011'den bu yana devam eden; 2014 sonrasında ise güçlü bir patronaj ilişkisine dönüşen; bununla birlikte Washington'un "ad hoc" (özel bir amaç için/geçici) olarak tanımladığı ABD-PYD/YPG ilişkisinin, bu çalışma kapsamında, yapı-bozuma uğratılmasıyla aşağıda belirtilen üç özgün akademik katkı ortaya koyulacaktır:

1) Türkiye'deki dış politika analizi çalışmalarını; uluslararası PKİ literatürü ve onun temel savları ile tanıştırmak; 2) Vekâlet savaşı (proxy war) yöntemi ile, onun

- 1 Patron-klient ilişkisi (PKİ) yerine patron-müşteri, patron-alıcı ya da Latince söylenişleriyle patronus-cliens ilişkisi demek ya da konuyu sadece patronaj veya himaye ilişkisi olarak adlandırmak, yazar tarafından yeterli görülmemiştir. Bununla birlikte, patron yerine alternatif olarak, 'himaye eden, koruyan, kollayan, akıl veren' anlamında 'hami ya da mentor'; klient yerine de 'korunan, himaye edilen, akıl alan' anlamında 'mahmi ya da danışan' (protégé, mentee) kavramları önerilebilir. Bu çalışmanın, Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika analizi bağlamında, kavramın Türkçe kullanımı açısından ortaya koyulan az sayıda eserden biri olması nedeniyle, en doğru ve yeterli kavramsal karşılığa, ilerleyen dönemlerdeki akademik çalışmalar neticesinde ulaşılacaktır. Çalışmanın devamında patron-klient ilişkisi, daha çok PKİ şeklinde kısaltılarak kullanılacaktır.
- 2 Savaş olgusu (war) ve savaş hali (warfare) kavramları, literatürde sıklıkla birbiri yerine kullanılsa da, aslında farklı kavramlardır. Bu çalışma, söz konusu farklılığın bilincinde olmakla birlikte, taşeron savaş halini (surrogate warfare), Türkçeye taşeron savaş olarak çevirmeyi tercih etmiştir.
- 3 SDDA'lar literatürde, tehditlerle mücadele eden, bu amaçla hizmet sunan ve bunu yaparken de kendi bekasını garanti altına alan karmaşık güvenlik yönetişimi şebekeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu aktörleri diğer devlet dışı aktörlerden ayıran, silahlı olmaları ve genellikle illegal alanda faaliyet göstermeleridir.

daha uzmanlaşmış versiyonu olan taşeron savaş (surrogate warfare)⁴ olgusunu Türkçe literatürde ilk kez ele alarak; karşılaştırmalı bir analize tabi tutmak ve bu tartışmaların PKİ literatürü ile sentezinin mümkün olduğunu ortaya koymak; ve 3) Uluslararası arenada kavramsal ve teorik anlamda henüz yeterince incelenmemiş olan, ABD-PYD/YPG ilişkisini, PKİ kapsamında analiz ederek, büyük güçler ve SDDA'lar arasındaki ilişkilerin temel dinamiklerine dair sonuçlara ulaşmak.

Suriye'de iç savaş atmosferi içinde uzun yıllardır devam eden ABD-PYD/YPG ortaklığı, bir taşeron güç olarak PYD/YPG'nin, Washington için sıradan bir vekil savaşıya göre daha sınırlı özerkliğe sahip, yerel bir "güç çarpanı" haline geldiği, bununla birlikte bir aktör olarak kendi gündemini takip etmekten geri durmadığı PKİ'lere uygun bir örnek teşkil etmektedir. İlgili yazında vekâlet savaşının daha uzmanlaşmış hali olarak tanımlanan taşeron savaş olgusu eşliğinde ABD, Suriye'de PYD/YPG vasıtasıyla daha az maliyetle daha hızlı sonuç almaya çalışmaktadır. IŞİD'in⁵ (Irak ve Şam İslam Devleti) ciddi anlamda güç arttırdığı ve bölgede olduğu kadar Batı başkentlerinde de terör saldırıları düzenlediği 2014 yılından bu yana ABD'den para, askeri teçhizat ve eğitim alan PYD/YPG ise, ABD'ye karşı oldukça itaatkâr bir tutum izlemekte ve onu rahatsız edebilecek bir gündem oluşturmaktan kaçınmaktadır. Bu diyalog, PKİ'nin temel dinamiklerine uygun şekilde askeri, ekonomik ve siyasi bağlamda asimetrik bir nitelik arz etmektedir. Bununla birlikte, söz konusu aktörler arasında "kazan-kazan" anlayışına dayalı, güçlü bir bağlılık ve dayanışma ilişkisinin varlığı göze çarpmaktadır. Bu noktada önemli bir tartışma konusu da, söz konusu ilişkinin dayanıklılığı ya da uzun vadede kalıcı olup olmayacağıdır. IŞİD tehdidinin tamamen ortadan kalkmamış olması, Suriye'deki operasyon ortamının karmaşık doğası, bu denklemin Rusya ve İran gibi ABD'ye rakip, etkili küresel ve bölgesel güçleri içinde barındırması, savaşın sınır ötesi yansımaları ve PYD/YPG'nin Batı'da oldukça sempati toplayan seküler dünya görüşü, ABD'nin bu ayrılıkçı örgütü sahada en uygun ortak olarak tanımlamaya devam etmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla da 9 yıldır devam eden bu ilişkinin "sürekli/dayanıklı" olarak nitelendirilmesi ve konunun PKİ literatürü çerçevesinde ele alınması mümkündür.

- 4 Bu çalışma İngilizcedeki "surrogate" kavramını "taşeron" olarak kullanmayı uygun görmüştür. Türk Dil Kurumu (TDK), taşeron kavramını, büyük bir işin bir bölümünü yaptırmayı, bu iş için asıl taahhütte bulunandan alarak kendisi üstlenen diğer yüklenici olarak açıklamaktadır. Bu tanım da İngilizce literatürdeki "surrogate" kavramına ait niteliklerle uyum içindedir (bkz. <http://www.sozluk.gov.tr>). Kavram Türkçe Uluslararası İlişkiler literatüründe neredeyse hiç kullanılmamıştır. Umut edilir ki bu çalışma, "taşeron savaş" tercihiyle, konuyla ilgili akademik diskurun oluşumuna ve bu kavram eşliğinde yapılacak yeni araştırmalara katkı sağlar.
- 5 Bu çalışma örgütün adını, Türkçe karşılığına uygun şekilde IŞİD olarak kullanmayı tercih etmiştir. Bununla birlikte örgütün Arapça adının kısaltması olan DAIŞ (Ad-Davla Al-İslâmiyya fi al-'Irâq wa-sh-Shâm) de literatürde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Takep eden ilk bölüm, taşeron savaş kavramı ile literatürde daha sık gördüğümüz vekâlet savaşı kavramına dair karşılaştırmalı bir analiz ortaya koymakta; 21. yüzyılda sayıları giderek artan bu “dolaylı savaş” yöntemlerinin, değişen dünya düzeni bağlamında daha net anlaşılmasını hedeflemektedir. İkinci bölüm, PKİ'nin temel nitelikleri; konuya dair literatürün gelişim süreci ve temel tartışma noktaları eşliğinde bu modelin Uluslararası İlişkiler disiplinine uygulanışına değinecektir. Son bölüm ise, ABD-PYD/YPG ortaklığını, taşeron savaş ve PKİ mantığı dahilinde inceleyerek; bu ilişkinin taraflar açısından avantaj ve dezavantajları ile, Türkiye dahil çeşitli aktörleri de ilgilendiren potansiyel risk alanlarına yer verecektir.

Post-Vestfalyan Düzendeki Taşeron Savaş ve Vekâlet Savaş Tartışmaları

“Yeni Orta Çağ” ya da “Post-Vestfalyan düzen” olarak da adlandırılan Soğuk Savaş-sonrası dönemde, bir yandan Vestfalyan devletin temel nitelikleri tartışmaya açılırken; diğer yandan ulusal, bölgesel ve küresel bağlamda yepyeni güvenlik sorunlarının baş gösterdiği, güvenliğin anlamının derinleşip, genişlediği bir zaman dilimine tanıklık edilmiştir (Buzan, 1991; Baysal, 2022, ss. 3-11; Buçukcu, 2021). Değişen tehdit ve güvenlik atmosferi içinde devletler, artık rakip devletlerden daha çok, devlet-üstü ve devlet-altı düzeyde yer alan farklı aktörlerin yarattığı tehditlerle baş etmekte durumundadır. Aynı dönemde teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin yaygın etkisi ile, bu çalışmanın da odak noktasını oluşturan SDDA'ların bölgemizde ve dünyada önemli birer analiz birimi olmaya başladığı görülür (Mulaj, 2010; Ezrow, 2017; Yeşiltaş & Duran, 2019; Dhakal, 2019).

Hibrit Savaşlar ve SDDA'ların Artan Aktörlük Kapasitesi

Günümüzde devletler ve devlet-dışı aktörlerin konvansiyonel⁶ bir savaşta uğrayabilecekleri zararı en aza indirmek ve güçlerini daha etkin şekilde kullanmak için, bir “güç çarpanı” olarak “hibrit savaş” yürüttükleri ve bu kapsamda konvansiyonel olan ve olmayan çok sayıda dolaylı ve asimetric yönetime başvurdukları gözlemlenir (Işıkçı & Kiraz, 2020). Yakın tarihin bu “yeni” savaşları son derece küreselleşmiş; özelleştirilmiş, güvenikleştirilmiş ve medyatikleştirilmiştir (Krieg & Rickli, 2018, ss. 10-15). Diğer bir deyişle, küreselleşmenin yarattığı çok boyutlu tehditler ve bu tehditlerle mücadele ortamında, güvenlik sağlayan ve bu güvenliği tüketenler arasındaki bağ, devlet hala merkezde kalmakla beraber, çeşitlenmiş/dağınık hale gelmiş; tehdit ve risk tanımları muğlaklaşırken, neyin “güvenikleştirileceği” de son derece subjektif bir hal almıştır. Buna bir de “Endüstri 2.0” ile iyice artmış olan kitleler

6 Konvansiyonel savaş, nükleer silahlarla değil, geleneksel savaş araç-gereçleriyle yapılan savaşları ifade etmek için kullanılır.

arası etkileşim eklenince, savaşlarda sahada olan somut gerçekler kadar; sahaya dair algıyı kimin/nasıl yönettiği de hayli önemli bir unsura dönüşmüştür.

Amerikan askeri yetkilileri tarafından ilk kez 2000’li yıllarda kullanılmaya başlanan “hibrit savaş” kavramı, ABD ve müttefiklerinin 21. yüzyıla birlikte karşılaşmaya başladığı “yeni tehditlerle” mücadele için, “yeni bir anlayış” olarak ele alınmakta (Hoffman, 2009); “savaş olgusu”ndan çok, daha geniş bir amaç ve araç tanımı içeren “savaş hali”ni açıklamaktadır. Konvansiyonel savaşlardan farklı olarak, hibrit savaşlarda düzenli ve düzensiz askeri birlikler bir arada kullanılır; savaş ilan edilmez ve çatışma, düşük yoğunluklu olarak uzun süre devam eder. Diğer bir deyişle, hibrit savaşlar, savaş ve barış arasındaki muğlak, gri bölgede cereyan etmektedir (Bıçakçı, 2019). Uzun’un (2017, s. 33), dönemin Rusya Genel Kurmay Başkanı Valery Gerasimov’dan (2013) alıntıyla aktardığı üzere hibrit savaş, özel kuvvetlerin ve muhalif grupların düşman devletle mücadelede, sürekli açık bir cephe oluşturduğu; bu bağlamda enformatik amaç ve araçların etkin bir şekilde kullanıldığı savaş haline işaret etmektedir. Siber saldırılar, psikolojik harp operasyonları, ticaret savaşları ve dezenformasyonu da içine alan her türlü teknolojik gelişme, “insan zihnini” harekât ortamı olarak gören bu yeni savaş türünün araçları olarak değerlendirilir (Karabulut, 2016, s. 39). Bu yeni dönemde düzenli ordular, sivil ve siyasi güçler, SDDA’lar, paralı askerler ve suç örgütleri arasındaki iş birliğinin daha önce görülmediği kadar artmış olması dikkat çekicidir (Hoffman, 2009).

11 Eylül 2001 terör saldırıları ve sonrasında yaşanan Afganistan ve Irak savaşları, ardından ortaya çıkan Arap Ayaklanmaları ve Suriye iç savaşı; El Kaide’den IŞİD’e, PKK/PYD/YPG’den⁷, Hizbullah ve Taliban’a; rakip gücün otoritesine karşı koyan, çoğu zaman kendisini de facto (fiili) bir devlet olarak tanımlayan çok sayıda SDDA’nın, hibrit savaş yöntemleriyle küresel ve bölgesel siyasetin odak noktası haline gelmesine neden olmuştur. Bu dönemde sadece Ortadoğu’daki değil, Afrika ve Latin Amerika’daki çatışmaların merkezinde de Eş Şebab, Boko Haram ya da FARC (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri) gibi çok sayıda SDDA yer almakta; bu örgütlerin önemli bir kısmı kendilerinden görece daha büyük güçler tarafından “vekil” ya da “taşeron” savaşçılar olarak kullanılmaktadır. Söz konusu resme, 2003 Irak işgali ile ABD’li Blackwater; 2014 Kırım işgali, Libya ve Ukrayna Savaşları ile de Rus Wagner Group gibi özel askeri şirketler eklenmiştir. Bu karmaşık atmosfer içinde güvenlik artık alınıp satılabilen bir metaya dönüşmüştür (Krieg & Rickli, 2018, ss. 10-15).

7 Türkiye Cumhuriyeti, Suriye’de yapılan PYD/YPG’nin, 40 yılı aşkın bir süredir mücadele ettiği ayrılıkçı terör örgütü PKK’nın uzantısı olduğunu ve aynı merkezden yönetildiklerini sıklıkla dile getirmekte; bu bağlamda haklı olarak, uluslararası toplumun ve müttefiklerinin desteğini talep etmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2017; BBC Türkçe, 2019).

Taşeron Savaş-Vekâlet Savaşı Ayrımı

“Taşeron” (surrogate) kelimesi, en basit haliyle, bir aktörün belirli bir amaç için, belirli bir alanda, bir başka aktörün yerini alması ya da onu takviye etmesi anlamını taşır. Bu kavramdan hareketle ortaya koyulan “taşeron savaş” ise “bir patronun, savaşın stratejik, operasyonel ve taktiksel yükünü taşeronla aktararak, bu savaşı kısmen veya tamamen dışsallaştırması” olarak tanımlanır (Krieg, 2016a, s. 99). Taraflar arasında karşılıklı faydaya dayalı olarak, açık ya da üstü kapalı kurulan bu bağ, tesadüfi değil, maksatlı ve bilinçli bir eylemdir; temel şartları da bellidir (Waldman, 2019, s. 161). Burada patronun amacı, savaşın yükünü kendi vergi mükellefleri, politika yapımcıları ve ordusu nezdinde en aza indirmektir. Bununla birlikte, patronun taşeronla yetki devrinde bulunabilmesi için örtüşen stratejik çıkarlara dayalı karşılıklı fayda durumunun var olması gerekir.

Taşeron savaşlar, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde popüler hale gelmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, uluslararası sistemin giderek kutupsuz [ya da çok kutuplu] bir hal almasının, bu dönemde tehdit yerine risk odaklı bir güvenlik algısına geçilmesinin ve sahada çok sayıda değişiklik yaşanmasının etkisi olmuştur (Krieg, 2016a, s. 100). Taşeron savaş, üyeleri eşit ortaklar olarak hareket etme eğiliminde olan bir ittifakın veya koalisyonun desteğiyle yapılan savaşlardan ayrılır. Genellikle “konvansiyonel olmayan” savaş başlığı altında yer alan özel kuvvetlerin, hedeflerine ulaşmak için kullanabilecekleri bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Bununla beraber, girişte de belirtildiği üzere, bir ulus-devlet ile “devlet olarak tanınmamış” bir taşeron aktör arasındaki ilişki “ad hoc” olarak görülmektedir. Belirli bir amaç çerçevesinde ortaya koyulan bu geçici/dönemsel iş birliği/ortaklık, söz konusu vakaların en çok öne çıkarılan (Day, 2002, s. 3), ancak en tartışmalı yönlerinden birisidir.

Askeri bir angajmana kendi katılımını sınırlandırmak için “geri planda liderlik etmeye” çalışan küresel ve bölgesel aktörlerin çeşitli manipülatif dış politika faaliyetlerini tanımlamak için kullanılan “vekâlet savaşı” (proxy war) ile taşeron savaş doğaları gereği birtakım benzerlikler gösterir. Hatta çoğu zaman bu iki kavramın birbiri yerine kullanıldığı görülmektedir. Ancak aslında iki kavramı belirli açılardan birbirinden ayrı tutmak gerekir. Taşeron savaşla karşılaştırıldığında, vekâlet savaşı daha basit bir içerik dahilinde tanımlanmaktadır. Oxford Dictionary’e göre, vekâlet savaşı büyük bir güç tarafından başlatılan, ancak bu gücün söz konusu savaşın içinde doğrudan yer almadığı savaş türüdür.⁸ Aynı zamanda “bir çatışmanın sonucunu etkilemek isteyen üçüncü tarafların o çatışmaya dolaylı katılımı” olarak da bilinir (Mumford,

8 <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/proxy-war?q=proxy+war>

2013, s. 1). Vekil savaşçılar, patronun ortaya koyabileceği tüm askeri kabiliyetleri üzerlerine alır; hiyerarşi ve bağımlılık açısından daha özerk bir karaktere sahiptir. Patronun aldığı askeri ve parasal desteğe rağmen, bu vekiller kendi gündemlerini güçlü bir şekilde belirleyebilir ve kendi operasyonlarını yürütebilirler. Öte yandan, vekillerin daha spesifik versiyonları olarak tanımlayabileceğimiz taşeronlarsa, daha belirgin bir emir-komuta zinciri içinde hareket ederler; genellikle daha itaatkârdırlar ve özerklikleri de vekil savaşçılara göre kısıtlıdır. Dolayısıyla taşeron savaş, çeşitli dış politika stratejileri ve müdahale taktikleri kapsamında sıklıkla karşılaştığımız vekâlet savaşının, “daha uzmanlaşmış ve hedef odaklı versiyonu” olarak düşünülebilir. Smith’e göre aslında “taşeron, belirli bir işlev veya işlevler kümesi için tayin edilmiştir” (Smith, 2006, s. 24). Vekâlet savaşı genellikle bir devletin diğer devletlerle veya devlet dışı aktörlerle “stratejik ortaklığı” anlamına gelirken, taşeron savaş stratejik ilişkilerin yanı sıra operasyonel ve taktiksel ilişkileri de içerir. Bu açıdan da taşeron aktör aynı zamanda bir vekil (proxy) aktördür.

Soğuk Savaş’ın dar vekâlet savaşı yöntemine kıyasla daha detaylı bir uzmanlığın ürünü olan taşeron savaş (Krieg, 2016b), tıpkı vekâlet savaşı gibi, “bileşik savaş [hali]” (compound warfare) ile de benzerlikler taşımaktadır. Huber (2002, ss. 14-15); bileşik savaş, düzenli ve düzensiz orduların düşmana karşı, sistematik, planlı ve eşzamanlı olarak kullanıldığı savaşlar olarak betimlemektedir. Waldman (2019, s. 174), 1995 Bosna, 1999 Kosova, 2001 Afganistan ve 2014 Suriye müdahalelerini “bileşik savaş” olarak tanımlar. Bununla birlikte, Krieg ve Rickli (2018, ss. 3-6), taşeron savaşa kıyasla, bileşik savaş konseptinin daha çok operasyonel yönüyle öne çıktığını belirtirler. Yazarlar, taşeron savaşı her iki kavramdan (vekâlet savaşı ve bileşik savaştan) ayırmak için; patron aktörün (bu bir siyasetçi ya da asker olsun), savaşın yükünü kendi vergi verenleri açısından en aza indirme çabasına dikkat çekmektedirler. Buna göre taşeron savaşlarda asıl mesele savaşın muğlak atmosferi içinde iç siyasi ortamda daha az tepki almak, doğrudan savaş ilan etmemek, savaşın maddi ve manevi sıkıntılarını olabildiğince azaltmaktır. Bu yöntemi uygulamanın bir diğer katkısı da artık güç kullanan devlet-aktör üzerinde toplumun denetiminin zayıflaması; Clausewitz’in geleneksel “toplum-devlet-ordu” üçlemesinin yerini; iç ve dış denetimi oldukça zayıf bir “patron ve taşeron” ilişkisine bırakmasıdır (Krieg ve Rickli, 2018, ss. 6-8).

Bir patronun taşeron savaşa yönelmesi için bu savaşa dair 4 temel özellik öne çıkmaktadır: 1) Taşeron savaş daha çok aciliyeti olmayan; ulusal çıkarları doğrudan tehdit etmeyen dış tehditlere karşı kullanılır. 2) Patron güce gerektiğinde bu ilişkiyi kolayca inkâr etme ve bitirme imkânı tanır. 3) Maliyeti az, faydası daha çoktur. 4) Patron gücün sahada doğrudan hedef olmamasını; bu açıdan meşruiyet/prestij kaybı

yaşamamasını sağlar (Krieg, 2016a., ss. 101-102). 21. yüzyılla birlikte, özellikle yüksek teknoloji ürünü dronelar, otonom insansız hava araçları ve yapay zekâ ürünü siber silahlar içinde bulunduğumuz “Yeni Savaş” döneminin taşeron aktörleri arasında anılmaya başlanmıştır. Bu yeni teknolojik araçlar sayesinde devletlerin daha çok “şiddeti uzaktan yöneten birer aktöre” dönüşebileceğine dikkat çekilmektedir (Krieg ve Rickli, 2018, s.1). Son yıllarda Afganistan, Irak, Suriye, Yemen, Ukrayna, Filistin ve Karabağ gibi savaşlarda sıkça kullanılan bu otonom silahlar, büyük, orta ya da küçük ölçekteki devletlerin/örgütlerin, 21. yüzyılda savaşı nasıl algılayıp yönettikleri üzerine çarpıcı örneklerle doludur ve bu örneklerin bir kısmı taşeron savaş mantığı içinde değerlendirilebilir.

İnsan temelli taşeron aktörler ise genelde yerel (o yöreye ait), ancak kendilerini içinde buldukları uluslardan farklı hisseden güçlerdir (Day, 2002, s. 4). Bu güçler, iş birliğine gittikleri (hiyerarşik olarak genellikle kendilerinden üstte bulunan) aktörlerin çıkarları adına eylemde bulunurken, aynı zamanda kendi gündemlerinin gereklerini de yerine getirirler (Smith 2006, s. 24). Burada, patron aktörün ulusal çıkarlarının, bir ya da birden fazla taşeron aktörün manipüle edilmesi yoluyla gerçekleştirilmesi; ancak bu yapılırken patronun tüm askeri imkân ve kabiliyetlerinin değil, bunların sadece bir kısmının (örneğin kara harekât gücünün) taşeron aktör (ya da aktörler) tarafından üstlenilmesi söz konusudur. Dolayısıyla taşeronlar, patron gücün belirli kabiliyetlerinin maksimizasyonunda önemli bir rol oynamaktadır (Sarı Ertem, 2018). Bu taşeron aktörler, devletlerden oluşabildiği gibi, SDDA'lardan da oluşabilir. Patron devletin, taşeronla ilişkisine dair, gerektiğinde inandırıcı bir inkârda (plausible deniability) bulunabilmesi için, taşeronlar sadece patron devletin orduları değil, istihbarat birimleri tarafından da araçsallaştırılabilir. Taşeron savaş, düzenli ve düzensiz askeri yapıları bir araya getirmesi, hiyerarşik/asimetrik niteliği, SDDA'lar, özel kuvvetler, milis gruplar, suç örgütleri gibi alternatif güçleri öne çıkaran yapısı, zamana yayılmış, düşük profilli çatışma düzeyi gibi pek çok özelliği neticesinde hibrit savaş çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bahsi geçen bu taşeron aktörlerden SDDA'ların, birbirleriyle ve geleneksel devlet aktörlerle olan karmaşık ilişki ağını PKİ çalışmaları kapsamında açıklamak mümkündür.

Uluslararası İlişkilerde Patron-Klient İlişkisi (PKİ)

1960'lerden itibaren Antropoloji, Sosyoloji ve Etnoloji alanında gündeme gelen PKİ yaklaşımı Uluslararası İlişkiler alanına ilk kez Shoemaker & Spanier (1984) ile Carney (1989) tarafından uygulanmıştır. Yakın dönemde tekrar ele alınıp dış politika analizine uygulanması, Soğuk Savaş sonrasında değişen/dönüşen güvenlik ve savaş algısı eşliğinde devletler arasındaki ya da devletlerle SDDA'lar arasındaki ilişkilerin irdelenmesi amacıyla. Bununla beraber Biermann ve Palani'nin (2023) dikkat çektiği

üzere, bu çalışmaların çoğu teorik ya da kavramsal bir perspektif ortaya koymaktan uzak, vaka incelemesine dayalı analizlerdir. Oysa 21. yüzyıl gerçekleri göz önünde tutulduğunda, farklı türde çok sayıda PKİ'nin var olduğu ve bu alanda çalışmanın özgün bir akademik katkı sunabileceği görülür. Ukrayna Savaşı veya Güney Çin Denizi ile Tayvan meselelerinde gözlemlendiği üzere, iki kutuplu bir sistemik yapıda gerçekleşme bile Büyük Güçler rekabeti günümüzde hala devam etmektedir. Başta ABD, Rusya ve Çin olmak üzere bu Büyük Güçler, dünyanın farklı bölgelerindeki irili ufaklı devlet ya da SDDA'lar üzerinde bir patronaj ilişkisi kurmaya ya da geçmişten gelen bu tür ilişkilerini sürdürmeye çalışmaktadır. Günümüzde Rusya Belarus'un, Çin Myanmar'ın, ABD de Gürcistan'ın patronu olarak betimlenebilir (Biermann ve Palani, 2022).

Bireysel ve toplumsal yaşamda farklı örnekler üzerinden gözlemleyebildiğimiz patronaj/klientaj yapısı, temelde bir güç ilişkisidir ve çoğu zaman asimetrik bir nitelik arz eder. Söz konusu yapı, daha yüksek sosyo-ekonomik statüdeki bir bireyin (patron) kendi nüfuzu ve kaynaklarını, daha düşük statüdeki bir bireye (klient) koruma ve/veya fayda sağlamak için kullanması; klientin de bunun karşılığında patrona kendi yardım ve desteğini cömertçe sunmasıdır (Scott, 1972, s. 92). Eisenstadt & Roniger (1980, ss. 49-50) PKİ'lerin temel niteliklerini şöyle sıralar:

1. PKİ'ler belirli bir amaca yönelik ve durum bazlıdır.
2. Siyasi, ekonomik ve araçsal kaynaklar başta olmak üzere, aynı anda farklı kaynakların değiş-tokuşuna dayalıdır. Dolayısıyla karşılıklıdır.
3. Genellikle kayıtsız şartsız ve uzun vadeli dirler.
4. Yasal temellere dayanmazlar.
5. Gönüllülük ilkesine dayanırlar. Prensipde taraflar istediği zaman bu ilişkiyi özgürce sona erdirebilmelidir.
6. Dikey/hiyerarşik ve genelde iki ögeli ilişkilerdir.
7. Eşitsiz/asimetrik güç kapasitesi üzerine kuruludurlar.

Bu detaylı açıklamadan yola çıkarak, PKİ'lere dair 4 temel nitelik ortaya koyulur: asimetri, karşılıklılık, bağlılık/dayanışma ve dayanıklılık (Carney, 1989; Veenendaal, 2014; Biermann & Palani, 2023). Erken tarihli bazı çalışmalarda daha çok bağımlılık ve değiş-tokuş ilkeleri dikkat çekmekte (Stein, 1984, ss. 30-34; Kaufman, 1974, s. 285), diğerlerinde ise taraflar arasındaki güç, servet ve statü asimetrisi öne çıkarılmaktadır (Scott, 1972, s. 92; Veenendaal, 2014). Bu tür ilişkilerde taraflar arasında birbirlerine özellikle güvenlik tedarik etmeye dayalı bir kazan-kazan anlayışı ile çıkar uyumu vardır (Shoemaker & Spanier, 1984, s. 14; Carney 1989: ss. 45-46). Bu durumda

klient; bilgi, kaynak ve prestijde görece üstün bir konuma sahip patron sayesinde güvenlik ve bekasını garanti altına alırken, hiyerarşide üstte yer alan, dominant konumdaki patron da klienti, bazı görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için adeta bir taşeron olarak kullanmaktadır. Kimi zaman askeri, kimi zamansa ekonomik niteliklerle öne çıkan patronun kendi yetenek ve imkânlarını, klienti taşeron haline getirmek üzere, birer “havuç” olarak sunduğu görülür (Do, 2017). Ancak genellikle gönüllü olan bu birliktelikte patronun; sahip olduğu hiyerarşik üstünlükten güç alarak, “sopa” kullanması da mümkündür (Hicken, 2011, ss. 294).

Patronun görece üstünlüğü nedeniyle yaşanabilen bu durum, PKİ’lerdeki gönüllülük ve dayanıklılık unsurunu da tartışmaya açmaktadır. Asimetrik güç yapısının ve bunun yarattığı tehdit potansiyelinin, fayda beklentisi kalmadığında ya da azaldığında, klientin bu birliktelikten istediği zaman, özgürce ayrılma kabiliyetini zedeleyebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır (Hirschman, 1970). Bu noktada Stein (1984, s. 30), kısa vadede işlevsel olsalar da PKİ’lerin zaman içinde bu niteliklerini kaybedebileceklerini düşünür. Shoemaker & Spanier (1984) da PKİ içindeki tarafların genel yaklaşımlarını değiştirecek bir “amaç ve strateji farklılaşması” yaşanabileceğine dikkat çeker. Burada zaman ve mekânda, dolayısıyla da bağlamda yaşanan değişikliklerin etkili olduğu düşünülebilir. Bu durumda, patron yeni klientler, klient güç de alternatif patronlar aramaya başlayabilir. Dolayısıyla PKİ’lerin uzun bir süre boyunca devam edeceğine dair algı da tartışmalıdır. Bu birliktelikler, sözleşmelere dayalı, yasal yapılar olmadığından karşılıklı ya da tek taraflı ihtiyaçlar ortadan kalktığında feshedilmelerinin önünde teknik bir engel yoktur. Kurulan bir PKİ, çok boyutlu aktör/tehdit/çıkar ortamında çeşitli kriz evrelerinden geçebilir. Bu krizleri atlatarak yola devam edebilen PKİ’ler daha dayanıklı hale gelirken, taraflar arasındaki güven ve bağlılık/dayanışma ilişkisi kuvvetlenir.

PKİ’yi devletin insansılaştırılması (antropomorphization of the state) yoluyla devletlere; ardından da devlet-dışı aktörlere uygulamak mümkündür. Biermann & Palani (2022) PKİ literatüründe, 5 farklı kategoriye dikkat çeker: 1) patron devlet ve klient devlet ilişkisi; 2) patron devlet-dışı aktör ve klient devlet ilişkisi; 3) patron devlet ve klient devlet-dışı aktör ilişkisi; 4) patron devlet-dışı aktör ve klient devlet-dışı aktör ilişkisi ve 5) Daha karmaşık ve iç içe geçmiş ilişkilerden oluşan patron-klient Ağları. Tüm bu PKİ türlerinde siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel araçların değiş tokuşu söz konusu olabilir. Klient aktörün tehdit algısının yüksek olduğu durumlarda, ideolojik etki ve uluslararası dayanışma bağlamında patronun merkezi rolü/belirleyiciliği artar. Ancak klientin tehdit algısı düşükse, patron ve klient arasındaki asimetri klientin lehine azalır ve yine uluslararası dayanışma bağlamında klientin belirleyiciliği artar (Shoemaker & Spanier, 1984, s. 37). Burada tehdit algısının büyüklüğünün, patron

kadar ve belki de ondan daha çok klientin davranışlarını etkileme potansiyeli olduğu hatırd tutulmalıdır. Bu durumda görece daha zayıf aktörün, bu bir devlet ya da SDDA olsun, patrona olan bağlılığı ve patronun bu ilişkideki son sözü söyleme kapasitesi, içinde bulunulan ortamın yarattığı tehdit algısının boyutlarıyla yakından ilişkilidir. (Waldman, 2019, s. 174). Bir sonraki bölümde ele alınacak olan ve yukarıdaki 3. kategoriye denk gelen patron devlet ABD ve klient devlet-dışı aktör PYD/YPG ilişkisi bu açıdan dikkatle incelenmelidir.

Bir Taşeron Savaş ve PKİ Örneği Olarak Suriye'de ABD-PYD/YPG İş Birliği

ABD'nin taşeron savaş pratiğinin arkasındaki ana fikir, taşeron güçlerin ABD'nin sahip olmadığı veya etkinleştirmek istemediği yetenekleri ikame ederek, Amerikan askeri/stratejik hedeflerinin yerine getirilmesine yardımcı olmasıdır (Smith, 2006, s. 26). Waldman (2019, ss.165-173), Amerikan güvenlik elitinin taşeron savaşları kamuoyu nezdinde meşrulaştırmak adına 4 temel söyleme sahip olduğu belirtir: Bunlardan ilki söz konusu meşrulaştırmayı ulusal/bölgesel/küresel bir güvenlik çerçevesi içine sokmaktır. Bu noktada ABD'li yetkililer, çok boyutlu ve dağınık bir tehdit ortamında, ABD'nin her noktaya ulaşmasının mümkün olmadığını; bunun için görev dağılımı yapması gerektiğini savunur. Diğer bir söylem şekli ise söz konusu taşeron güçlerle kurulmuş olan çıkar birliğine değinirken; ABD'nin bu güçler üzerinde tam bir kontrol ve bağlılık sağladığını öne sürer. Üçüncü söylem türü, stratejik ve operasyonel hedeflere vurgu yaparak, taşeronların bu hedeflere ulaşmada patron devlet ABD'nin etkisini arttıracığını savunur. Son söylem kategorisinde ise güvenlik elitleri, taşeronların özellikle maliyeti azaltma ve riski önlemede faydalı olacağını belirtir. ABD'nin taşeron güçleri, genellikle Amerikan askeri kuvvetlerinin yerli gruplar kadar bilgiye sahip olmadığı ve/veya yerel güçlerin ABD'ye kıyasla daha üstün yeteneklere sahip olabileceği ortamlarda öne çıkar. Vietnam (1965-73), Afganistan (2001-2021) ve Irak (2003-2011) gibi eski travmatik deneyimler de göz önüne alındığında, Amerikan kuvvetleri yerine yerel taşeronların kullanılması daha cazip hale gelmektedir. Smith'e (2006, s. 27) göre taşeron savaş yöntemi ABD'ye temelde şu açılardan fayda sağlamaktadır:

1. Seçilecek taşeronu da bağlı olmak üzere, daha güçlü bir uluslararası meşruiyet kazanılması;
2. Nispeten daha az sayıda askeri teçhizat ve personel kullanarak, askeri, ekonomik ve insani boyutlardaki maliyetin azaltılması;
3. İyi tanınmayan bir coğrafyada kültürel ve etnik avantajların da yardımıyla, sahip olunmayan bazı yeteneklerin elde edilmesi.

Bunlara ilaveten, taşeron savaşın ABD için avantajları arasında, tehdide karşı hızlı yanıt verme ve gerektiğinde klient güç ile yürütülen ilişkiyi karşılıklı olarak feshetme imkânı tanınması sayılabilir (Day, 2002, ss. 4-8). Buna göre, doğru bir taşeronun ABD'nin kara, hava ve deniz güçlerinin de desteğini alacak şekilde, hedefe hızlı ve kararlı bir tepki verilmesini kolaylaştırması gerekir. Söz konusu PKİ'nin esnek formülasyonu da ABD'nin çıkarıdır. ABD güçleri taşeronlarıyla kurdukları ilişkiyi gerektiğinde ikna edici bir şekilde reddedebilmek ya da ilişkinin en azından belirli bölümlerini kamuoyundan gizleyebilmek adına bu esnekliğe önem verir. ABD genellikle taşeronlarıyla olan ortaklıklarını; kalıcı stratejik taahhütlerden ziyade, "geçici evlilikler" olarak tanımlama eğilimindedir. Bununla birlikte, söz konusu esneklik, taşeronlarla uzun yıllar devam eden ilişkilerin patron devlet için yeni bir sorunlar yumağına dönüşmesine sebep olabilir. Geçmişte farklı örneklerde görüldüğü üzere, taşeronlar patron güç ile aralarındaki zımni sözleşme feshedilirken kendi çıkarları eşit derecede gözetilmediyse, patronun bu geçici, pragmatik yaklaşımından rahatsızlık duyarlar. Değişen koşullar altında ABD'nin yanı sıra bölgesel müttefikleri de bu eski taşeronları "istikrarsızlaştırıcı güçler" olarak görebilir ve dağılmalarını isteyebilirler. Eğer söz konusu taşeronlar bunu yapmayı reddeder ve direnirse hem bölge hem de ABD gelecekte daha fazla sorunla yüzleşmeye hazır olmalıdır.

Bilindiği üzere, ABD'nin 1980'lerde Afganistan'da devam eden Sovyet işgaline ve "komünizm tehdidine" karşı, yerel güç Taliban ve Suudi kaynaklı El Kaide örgütlerini taşeron savaş ve PKİ çerçevesinde destekledikten sonra, Sovyet işgalinin sona ermesiyle bu ilişkiyi feshetmesi ve söz konusu iki örgüte desteğini aşamalı olarak çekmesi, sonraki 10 yılda bu örgütlerin ABD'nin en büyük düşmanı haline gelmesine neden olmuştur (Ganji, 2014; Rashid 2000). Suriye'de ABD ile PYD/YPG arasında 9 yılı aşkın bir süredir devam eden taşeron savaş uygulaması ve PKİ, uzun vadede benzer bir akıbete uğrar mı, bunu şu anda kestirmek zor olsa da; bu ilişkinin dinamikleri patron Büyük Güçler ile klient SDDA'lar arasındaki ilişkinin genel niteliklerini anlamak açısından eşsiz bir malzeme sunmaktadır.

Suriye'de Taşeron Savaş Yoluyla Sınırlı Amerikan Angajmanı

2010 yılının sonlarında Ortadoğu'yu etkisi altına alan Arap Ayaklanmaları, 2011 Baharında Suriye'ye sıçramış, bir süre sonra da bir iç savaşın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. ABD'nin adeta hazırlıksız yakalandığı bu yeni dönemde Başkan Barack Obama, bölge sorunları nedeniyle ortaya çıkacak yükü Amerikan dış politikasında "çok yönlü bir kemer sıkma" politikası kapsamında başta müttefikleri olmak üzere bölgesel güçlerle paylaşma yolunu tercih etmiştir (Drezner, 2011; Krieg, 2016a. s. 103). ABD'nin 2015'te yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi ulusal çıkarlar doğrudan bir tehdit altında olmadıkça, dışarıdaki askeri müdahalelerden kaçınacaklarını;

bunun yerine yükü müttefik ve ortakların üstlenmesini isteyeceklerini belirtmektedir (White House, 2015). Bu bakış açısı, Afganistan ve Irak yorgunu Amerikan halkının o dönemki talepleriyle oldukça uyumludur.

Aktif müdahalecilikten uzak durmayı telkin eden bu yaklaşımın sonucunda Washington, Ortadoğu'daki ağırlığını giderek özel kuvvetler ve insansız hava sistemleri gibi yeni savaş teknolojileriyle sınırlandırmıştır. Ortadoğu'da Amerikan müdahaleciliğinin sona ermeye başladığı hatta ABD'nin güç kaybettiği yönünde güçlü bir algı yaratan bu yaklaşım, Türkiye ve Körfez ülkeleri gibi pek çok bölgesel müttefikin Suriye sorunu ile mücadele ederken "yalnız bırakılmışlık" duygusu içinde alternatif çözüm yolları aramasına neden olmuştur. Bununla birlikte, muhalif gruplar arasında yer alan IŞİD'in beklenmedik bir başarı göstererek, ABD'nin hayati çıkarlarını etkileyen merkezleri ele geçirmesi ve Rusya ile İran gibi küresel/bölgesel güçlerin Suriye denkleminde Esad'ın iktidarının devamı için dahil olması Obama yönetiminin bu bölgeden tamamen çıkmasını engellemiştir. Bilakis bu tarihten sonra, Obama yönetiminin bölgede kurduğu kısıtlı angajman ilişkisi, yerini görece daha aktif ve müdahil bir stratejiye bırakmıştır. Washington, bu dönemde muhalif güçler arasında bir ayrıma gitmiş ve El Kaide ya da IŞİD ile herhangi bir bağına görmediği, kendisini seküler olarak tanımlayan PYD ve onun silahlı kanadı YPG ile, SDG (Suriye Demokratik Güçleri)⁹ şemsiyesi altında, kendi iç kamuoyunda çokça tartışılmayan bir Amerikan taşeronu elde etmiştir. Krieg (2016, s. 107), ABD'nin PYD/YPG ile taşeron savaş yürütmek istemesinde bu metinde daha önce değinilen dört faktörün de etkili olduğunu ileri sürer: Tehdit acil değildir; ABD'ye ilişkiyi kolayca bitirme/inkâr etme şansı verir; az maliyetle hedefe ulaştırır ve ABD'yi sahada illegal bir yabancı güç olarak öne çıkarmaz.

Tüm bu faktörlere ilaveten SDG dışındaki diğer örgütlerin, El Kaide ya da IŞİD bağlantılı olabileceği endişesi ABD'yi SDG'ye dolayısıyla da PYD/YPG'ye daha çok yaklaştırmıştır. Unutmamak gerekir ki, ABD'nin PYD/YPG ile iş birliğinin görünür hale gelmesi IŞİD'in Musul'u ele geçirerek, Irak'ın ve Suriye'nin kuzeyinde yayıldığı; Batı başkentlerinde bombalar patlattığı 2014 yılıdır. O tarihten bu yana ABD, PYD/YPG'yi, IŞİD'le mücadele çerçevesinde kapsamlı askeri eğitim ve teçhizat vermenin yanı sıra, hava saldırılarıyla da desteklemekte; bir terör örgütü olduğu yönündeki iddiaları ısrarla reddetmektedir (BBC Türkçe, 2019). Buna karşılık YPG, ABD'ye

9 SDG, Suriye'nin kuzeyinde, Kürtlerin yanı sıra Arap, Süryani, Ermeni ve Türkmenlerden oluştuğu iddia edilen, rejim karşıtı ortak bir operasyon gücüdür. Washington, uzun zamandır destek verdiği bu gücün karma yapısına dikkat çekerken; Ankara, SDG içindeki ağırlıklı gücü oluşturması nedeniyle PYD/YPG'ye vurgu yapmakta; bu grupların PKK bağlantılı yapıları nedeniyle Türkiye için yarattıkları güvenlik risklerini, başta ABD olmak üzere müttefiklerinin dikkatine sunmaktadır.

stratejik ve lojistik destek sağlamakta, gerekirse Amerikalıların yerine kendi askerlerini feda ederek, Amerikan kamuoyunu kızdıracak riskleri/maliyetleri azaltmaktadır. Söz konusu birliklilik, uluslararası hukukun konusu olabilecek resmi anlaşmalar yoluyla kalıcı taahhütler gerektirmemekte; bunun yerine ABD ile hedef odaklı ve dönemsel bir iş birliği anlamına gelmektedir. 2023 yazı itibariyle, Suriye’de ABD’nin SDG’ye destek ve danışmanlık vermek üzere yaklaşık 900 askerinin bulunduğu; bunun dışında yine SDG ile iş birliği halinde, sayıları tam olarak bilinmeyen küçük Özel Kuvvet birliklerinin de sahaya giriş çıkış yaptığı düşünülmektedir (AP, 2023). Pentagon tarafından 2022’ye kadar Suriye’deki örgütlere gönderilen resmi yardımın toplam tutarı yaklaşık 644 milyon dolara ulaşmış; 2023 Nisan ayı rakamlarına göre ise, Suriye’de ABD’nin SDG çatısı altında desteklediği örgütlere IŞİD ile mücadele kapsamında, 183 milyon dolar ayrılacağı duyurulmuştur. Yeni dönemde ABD’nin YPG’ye, maaşlı 3500 savaşçı daha katacağı; ayrıca 3 milyon dolar değerinde ek mühimmat sağlayacağı öne sürülmektedir (Uludağ, 2022).

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ABD’nin bu ve benzeri desteklerini defalarca eleştirmiş; Türkiye’nin sınır ötesi operasyonlarına devam ederek, bu tür örgütlerin Türkiye’ye karşı eylemlerini, arkalarında kim olursa olsun engelleyeceklerini belirtmiştir (T.C. İletişim Başkanlığı, 2022). Washington’un YPG’ye ABD yapımı gece görüş gözlükleri, tüfekler ve Amerikan özel kuvvetleri tarafından kullanılan gelişmiş optikler de dahil olmak üzere çok çeşitli savaş ekipmanı sağladığı bilinmektedir (Snow, 2017). Bu silahların sadece IŞİD değil, Türkiye’ye karşı kullanıldığı yönünde iddialar vardır (T.C. Milli Savunma Bakanlığı, 2019). Bununla birlikte doğrudan müdahil olduğu krizlerden farklı olarak, ABD’nin taşeron güçlere verdiği bu tür destek ve yardımların Amerikan kamuoyunda sorgulanma ihtimali neredeyse hiç yoktur. Vergi verenlerin bu sorgulaması olmayınca, siyasi ve askeri elitin hesap verme ihtimali de azalmaktadır.

ABD-PYD/YPG İş Birliğini Patron-Klient İlişkisi Kapsamında Okumak

Suriye iç savaşında ABD-PYD/YPG arasında taşeron savaş bağlamında kurulan stratejik, taktiksel ve operasyonel ilişkinin aynı zamanda PKİ yaklaşımıyla da örtüştüğü görülmektedir. Bu PKİ, ideolojik ortaklaşmalara sahip olsa da araçsal faydası daha ağır basmaktadır. Yukarıda bahsi geçen taşeron savaş literatüründe de patron güç olarak tanımlandığını gördüğümüz ABD Suriye’de, başta Rusya ve İran olmak üzere küresel ve bölgesel rakipleriyle olan mücadelesini gri bir alanda sürdürmeyi tercih etmektedir. IŞİD tehdidinin zirve yaptığı 2014 yılında ABD’nin sahadaki askeri varlığı daha görünür hale gelse de sonraki yıllarda bu tehdidin görece azalmasıyla, taşeron güç olarak seçtiği ve kullandığı PYD/YPG’nin rolü artmıştır. Patron ABD, gerektiğinde, yüksek teknolojiye dayalı hava gücüyle operasyonlara katılırken, karadaki

mücadeleyi büyük oranda PYD/YPG güçlerine bırakmıştır. Bununla birlikte örgüte askeri teçhizat ve para desteğini sürdürmekte; Amerikan kamuoyuna bu ilişkinin meşruiyetini kanıtlamak için medya desteğiyle, PYD/YPG'yi, Amerikan değerler ve çıkarlarıyla uyumlu ideal bir partner olarak lanse etmektedir.

PYD/YPG, Suriye içinde taşeron savaşçı profiline uygun şekilde kendisini kimlik, değer ve çıkarlar bağlamında bütünden ayrı görmekte; ABD'nin IŞİD'le mücadelesinin yanı sıra kendi gündemini de takip edebilmektedir. Sahadaki bilgi ve deneyimini ABD'nin hizmetine sunan örgüt, bunun karşılığında adeta kendi bekasını satın almaktadır. Bu durum PKİ'nin karşılıklılık ilkesi ile bütünüyle uyumludur. Büyük Güç ABD ile yerel bir SDDA olan PYD/YPG arasındaki askeri ve ekonomik açıdan yetenek ve kapasite farkının yüksekliği; ayrıca ilişkinin taşeron savaşa da uygun hiyerarşik yapısı PKİ'nin asimetri kriteri bağlamında da teyit edicidir. PKİ'nin bağlılık ve dayanışma kriteri açısından bakıldığında ise PYD/YPG'yi, ABD'nin çıkarlarıyla ters düşen herhangi bir olay ya da söylem içinde görmek neredeyse mümkün değildir. Bununla birlikte örgüt, kendi gündemini de takip edecek bir özgürlük alanına sahiptir. Yukarıda belirtildiği üzere, ABD'nin de gerektiğinde bu ilişkiden özgürce çıkabilmesi ve bu ortaklığı inkâr edebilmesi için belirli bir esnekliğe ihtiyacı vardır. ABD-PYD/YPG ilişkisinde PKİ'nin dayanıklılık kriteri açısından da bu vaka çalışmasını mümkün kılacak bir nitelik olduğu görülmektedir. Belirtmek gerekir ki, PKİ literatürü, aktörler arasında bu tür bir ilişkiden bahsedebilmemiz için söz konusu bağın asla kopmaması gerektiğini öne sürmez; bu ilişkinin dayanıklı olarak tanımlanması için kayda değer bir süre boyunca devam etmiş olmasını bekler. 2014'ten bu yana, Washington'daki güç odakları, ABD'de iktidarda bulunan parti ya da başkan değişse dahi, PYD/YPG'ye güçlü desteklerini sürdürmektedir. Bu bağlamda Obama, Trump ve Biden yönetimlerindeki süreklilik, yaşanan çeşitli iniş çıkışlara rağmen, dikkat çekicidir.

Bu ilişkide ABD'nin temel avantajları şu şekilde özetlenebilir: Minimum maliyetle uzaktan yönetim hedefini büyük oranda yakalamıştır. 2014'ten bu yana Amerikan kamuoyunda "savaşstayız" algısı yaratmadan Suriye'deki varlığını sürdürmektedir. Asker ve para kaybı açısından, Irak ya da Afganistan müdahaleleriyle kıyaslanmayacak kadar iyi durumdadır. Dünya üzerinde diğer savaşların yaratmış olduğu Amerikan karşıtlığı ile tekrar yüzleşmek zorunda kalmamıştır. Ayrıca PYD/YPG aracılığıyla bölgeyi sadece Rusya, İran ve Türkiye'ye bırakmayarak, jeopolitik ve stratejik çıkarlarını korumaya çalışmaktadır. Yakın müttefiki İsrail'e, İran liderliğindeki Hizbullah ve diğer radikal örgütler tarafından Suriye topraklarından yönlendirilebilecek olası tehditleri takip etmektedir. Suriye'deki çok sayıda muhalif gruba ilişkin şüphe devam ederken, PYD/YPG'nin seküler yapısı Amerikan yönetimine ve kamuoyuna güven telkin etmektedir.

PYD/YPG'nin elde ettiği avantajlara bakıldığında ise, bu örgütün ihtiyaç duyduğu dış askeri ve ekonomik desteği ABD ile karşılarken, gösterdiği bağlılık ve dayanışma ile sağladığı hizmet karşılığında, özellikle Batı medyasının ve kamuoyunun güçlü desteğini aldığı, küresel düzeyde güvenilirlik ve prestij kazandığı görülmektedir. Suriye'nin kuzeyinde özerklik ya da bağımsızlık seçenekleri dahil olmak üzere, taşeron ve klient bir güç olarak, kendi gündemini hayata geçirme amacıyla imkân ve kabiliyetini arttırmaktadır. ABD ile kurduğu PKİ sayesinde bölgedeki güç rekabetini bir kaldıraç olarak kullanarak, çıkarlarını olabildiğince gerçekleştirmeye çalışmaktadır. IŞİD tehlikesinin azaldığı, Ukrayna Savaşı ile Suriye üzerindeki ilginin dağıldığı günümüz şartlarında, PYD/YPG'nin özerklik alanı genişlemektedir. Bununla birlikte, Türkiye başta olmak üzere Rusya ve İran gibi diğer küresel ve bölgesel güçlerden gelen askeri/siyasi baskılar, PYD/YPG'nin özerklik alanını önemli oranda daraltmaktadır.

Bu durum, ABD-PYD/YPG ilişkisinin taraflar için yarattığı avantajlar kadar risk alanları ve dezavantajlarının da olduğunu göstermektedir. Burada söz konusu PKİ'nin dayanıklılık kriterini yeniden gözden geçirmek faydalı olacaktır, çünkü bu nokta taşeron savaş mantığı ile bir çelişki arz etmektedir. Literatüre göre PKİ belirli oranda dayanıklılık isterken; taşeron savaş "ad hoc" niteliğiyle öne çıkar. Yukarıdaki ilgili bölümlerde değinildiği üzere, ABD taşeron savaşları "belirli bir amaca yönelik, geçici ve taktiksel" şeklinde tanımlayarak savunmaktadır. Ancak bu geçici /dönemsel/ ad hoc ilişkinin takribi süresine dair elimizde hiçbir veri yoktur. "Tehdit tamamen ortadan kalkana kadar" türünden bazı açıklamalar dışında, taşeronla ilişki ucu açık bir sürece tabidir. Bu da daha önce Vietnam, Irak ya da Afganistan'da görüldüğü üzere, taşeron ile ilişkinin ne zaman, kimin kararıyla ve nasıl bitirileceğine dair bir muğlaklık yaratır. Bu muğlaklık, çoğu örnekte taşeron savaşçıların farklı patronlar aramasına ya da eski patronunu hedef alır hale gelmesine neden olmaktadır. Suriye'de PYD/YPG güçleri ile benzer bir durumun yaşanmayacağıın garantisi yoktur.

Nitekim PYD/YPG'nin zaman zaman Rusya ve Esad rejimi ile de masaya oturup, pazarlık yapabildiği; seçeneklerini geniş tuttuğu görülmektedir. Bu durum örgütün bugünden yarına ABD'nin karşısında konumlanacağı anlamına gelmese de ilişkinin gelecekte alacağı şeklin ve yaratacağı risklerin sorgulanmasına neden olmalıdır. 2014'ten bu yana süren yoğun ilişkiler, ABD-PYD/YPG arasındaki PKİ'nin dayanıklılık testini geçtiğini göstermektedir. Bununla birlikte, sahadaki şartlarda yaşanan farklılıkların taraflar arasındaki etkileşimi nasıl değiştireceğinin garantisi yoktur. Waldman (2019, ss. 168-169), birleştirici, ortak büyük tehdidin ortadan kalkması ile, yerel taşeron grupların kendi mikro çıkarlarını gözetme ve ABD ile görüş ayrılığı yaşama ihtimalinin arttığını belirtmektedir. 2023 itibariyle IŞİD tehdidi neredeyse yok olmuşken, Washington'daki bazı siyasi ve askeri çevreler, ABD özel kuvvetlerinin

Suriye’yi terk etmesi ve PYD/YPG’ye fiziksel desteğini kesmesi durumunda IŞİD’in etkili bir güç olarak geri dönmesinin muhtemel olduğunu öne sürmektedir. Bu noktada söz konusu siyasi ve askeri çevrelerin, Trump’ın Amerikan askerlerini Suriye’den çekme kararında olduğu gibi, ayak direlediği ve Amerikan yönetimini Suriye’yi dolayısıyla da PYD/YPG’yi tam olarak terk etmekten alıkoyduğu görülür (Friedman, 2019). Bu durum, Pentagon başta olmak üzere, Amerikan tarafında da söz konusu PKİ’nin güven ve bağlılık yönünü sağlam tutmaya çalıştığını gösterir. Bilindiği üzere, Türkiye’nin bu noktada ciddi itirazları vardır ve bu itirazların önemli bir kısmı Washington tarafından dikkate alınmamaktadır.

Bu noktada Washington’un PYD/YPG ile kurduğu PKİ’nin, ABD-Türkiye ittifakı konusunda yaşanan kriz atmosferi ve güven kaybını arttıracak bir etki yarattığını söylemek mümkündür. Washington PYD/YPG’nin PKK’nın uzantısı bir terör örgütü olduğu iddiasını reddetmektedir. ABD Ulusal Güvenlik Konseyi Orta Doğu ve Kuzey Afrika Koordinatörü Brett McGurk, Suriye’de YPG savaşçılarıyla defalarca bir araya gelmiş; bu ziyaretler Türkiye tarafında haklı eleştirilere neden olmuştur. Waldman’a göre (2019, ss. 169-170), PYD/YPG, IŞİD tehdidinin nispeten azaldığı 2018 sonrası güçlenen özerklikleriyle daha keyfi hareket ederek, ABD’nin Türkiye gibi geleneksel müttefikleriyle arasını bozmakta; Amerikan çıkarlarına faydadan çok zarar vermektedir. Bu durum, ABD’nin 21. yüzyılda sınırlı angajmana dayalı dış politikası nedeniyle dış dünyada ve Ortadoğu’da yarattığı “zayıflayan güç” algısını pekiştirmekte ve Türkiye gibi ülkelerdeki Amerikan karşıtlığını körüklemektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri 2016’dan bu yana Suriye’ye askeri operasyonlar düzenlemektedir ve ülkenin kuzey kesimindeki bazı bölgelerin kontrolünü ele geçirmiştir. Bugün aralarında ABD, Rusya, Türkiye ve İran’ın da bulunduğu çok sayıda küresel ve bölgesel aktör, Esad rejimini göz ardı etmeden Suriye iç savaşına olası bir çözüm aramakta; aynı anda ülke içindeki askeri varlıklarını da sürdürmektedir. İran’ın Suriye’de ve bölgede aktif varlığı devam ettiği sürece, ABD’nin PYD/YPG’den ayrılma ihtimali zayıf görünmektedir. Benzer örneklerden hareketle, sadece dağıtılan silahların geri toplanması ve savaşçıların toplumsal hayata yeniden entegrasyonu bile bu tür tasfiye süreçlerinin ne kadar zor olduğunu kanıtlamaktadır. Henüz böyle bir tasfiye süreci başlamadığı halde, ABD destekli SDG’ye bağlı gruplar arasında çatışmalar yaşandığı basına yansımaktadır.

Bununla birlikte ilerleyen süreçte ABD’nin Türkiye’yi sakinleştirmek için dengeleyici bir hamle yapma ihtimali hala masadadır. Bu durum, PYD/YPG’nin Washington’un daha ne kadar süreceği konusundaki endişelerini arttırmaktadır. Washington’un Irak Kürt Bölgesel Yönetimi’nin (IKBY) 2017’deki bağımsızlık referandumunu desteklemediği gerçeği, bu endişelerin yersiz olmadığını göstermektedir. Suriye’de

ABD ile PYD/YPG arasındaki PKİ, Washington'un Kuzey Irak'taki Kürt gruplarla kurduğu yakın ilişki gibi akışkan ve belirsizdir. Bu ise bizi, Suriye'deki ve Irak'taki mevcut ABD PKİ'lerinin, Ortadoğu'nun zaten karmaşık olan atmosferindeki gerilimi, daha da tırmandırabilecek düşmanlıklara dönüşme potansiyeli konusunda dikkatli olmaya çağırmaktadır.

Sonuç

21. yüzyıl hem küresel sistemin hem de devletlerin geleceği açısından sürpriz gelişmelerle doludur. Bir yandan sistemin anarşik yapısı içinde etkisi giderek zayıflayan ABD'ye karşı Rusya ve Çin gibi alternatif güç odakları belirirken, diğer yandan ulus-devletlerin egemenlik, toprak bütünlüğü ve sınırların ihlal edilmezliği ilkeleri muğlaklaşmaktadır. Çok aktörlü, çok boyutlu bu yeni tehdit ve risk ortamında, devletler geleneksel mücadele yöntemlerinin yanına, dolaylı/uzaktan savaş yöntemlerini de eklemektedir. Bu durumun en önemli gerekçeleri olarak 1) devletlerin, özellikle de Büyük Güçlerin çok geniş bir alanda, çok fazla tehdit unsuru ile mücadele konusunda materyal ve psikolojik açıdan yetersiz kalması; 2) değişen küresel sistem içinde SDDA'ların sayı ve etkinlik olarak devletlerle rekabet edecek bir güç potansiyeline kavuşması gösterilebilir.

Düzenli ve düzensiz askeri birliklerin, geleneksel ve yeni savaş yöntemlerini bir arada kullandığı, devletlerin SDDA'larla hem çatışma hem de iş birliği içine girdiği bu hibrit savaşlar döneminde, uzun yıllar süren düşük yoğunluklu çatışmalar dikkat çekmektedir. Sivil-asker ayrımının ortadan kalktığı; siber saldırılar, dezenformasyon, biyolojik silah, insansız hava araçları gibi yeni tip savaş olgularının askeri ve hukuki boyutu kadar etik boyutunun da tartışmalı olduğu günümüz dünyasında, çatışmalar savaş ve barış arasındaki o muğlak, gri alanda sürdürülmektedir. Irak, Suriye, Afganistan, Libya, Yemen gibi çok sayıda örnekte görüldüğü üzere, artan SDDA sayısı, kimin kiminle mücadele ettiği ya da ittifak yaptığı konusunu takibi oldukça zor bir konu haline getirmiştir. SDDA'ların artan önemi, devletleri, bu aktörleri fonksiyonel birer araca dönüştürme konusunda teşvik etmektedir. Özellikle başarısız devletlere ait coğrafyalarda, Büyük Güçler, bu aktörlerle "kazan kazan" anlayışına dayalı iş birliği kanalları kurarak, bölgesel dinamikleri daha az maliyetle ve uzaktan yönetebileceklerini görmüşlerdir.

Bu çalışmanın ana konusunu da teşkil eden, taşeron savaş (surrogate warfare) ve patron-klient ilişkisi (PKİ) yaklaşımları, tarihte farklı coğrafyalarda, farklı örnekler üzerinden hayata geçirilmiş olsa da, özellikle Uluslararası İlişkiler disiplininde çok kısıtlı sayıda çalışmaya konu olmuşlardır. Vekâlet savaşı (proxy war) kavramı, taşeron savaşa göre daha sık karşılaştığımız bir kavram olmakla birlikte, aslında taşeron savaşın daha genel bir halidir. Taşeron savaş, aynı zamanda bir vekâlet savaşıdır

ancak vekâlet savaşının muğlak yapısına nazaran, görev tanımı spesifik olarak belirlenmiş; patron gücün taşeronu tüm ihtiyaçlarını değil, sadece bazı ihtiyaçlarını devrettiği; hedef odaklı, geçici/dönemsel ve taktiksel bir mücadele şeklidir. Bu açıdan bakıldığında, ABD'nin bugün Ukrayna'da, kendisi sahada aktif bir çatışma içinde olmadığından, Rusya'ya karşı Ukrayna güçleri ile bir vekâlet savaşı yürüttüğü öne sürülebilir. Bu çalışmanın da vaka kısmını oluşturan Suriye iç çatışması örneğindeyse, ABD'nin PYD/YPG iş birliğinde, IŞİD tehlikesinin zirve yaptığı 2014-2018 yılları arasında, hava gücüyle doğrudan müdahalede bulunurken, kara operasyonlarını PYD/YPG güçlerine devrettiği görülür. Bu devir hali, elbette bir rasyonalitenin ürünüdür. ABD bu taşeron örgüt aracılığıyla, kısa zamanda daha az maliyetle, daha etkin sonuçlar almaya çalışmıştır. 2018 sonrası IŞİD tehdidinin giderek azalması ile birlikte, ABD'nin PYD/YPG'ye tanıdığı özerk alanın arttığı; büyük bir ortak tehdidin yokluğunun, PYD/YPG'nin kendi siyasi gündemiyle uyumlu bir şekilde daha keyfi hareket etmesine neden olduğu gözlemlenir. Türkiye, Rusya ve İran gibi bölgesel ve küresel güçler, farklı gerekçelerle de olsa, bu keyfi yaklaşımı minimize etmek adına askeri ve siyasi baskılarını arttırmaktadır.

Görüldüğü üzere, ABD-PYD/YPG ilişkisini taşeron savaş ve PKİ yaklaşımları üzerinden değerlendirmeye çalışmak, farklı vakalara da uygulanabilecek özgün bir akademik katkı potansiyeli taşımaktadır. Bu çalışmanın bulguları, ABD ile PYD/YPG arasındaki ilişkinin hem taşeron savaş hem de PKİ'nin temel argümanlarıyla örtüştüğünü kanıtlamaktadır. Suriye örneği üzerinden hareketle, PKİ çalışmalarının multidisipliner yapısı, taşeron savaş mantığı ile birleştirilerek, Ortadoğu bölgesi ile sınırlı olmayan çeşitli vaka çalışmalarına uygulanabilir. ABD-PYD/YPG arasında, "asimetri, karşılıklık, bağlılık/dayanışma ve dayanıklılık" şeklinde dört temel nitelikte öne çıkan PKİ kriterlerinin tümünü gözlemek mümkündür. Bu çalışmanın PKİ kriterleriyle ilgili tek şerhi "dayanıklılık" konusundadır, çünkü genel olarak Ortadoğu'nun, özel olarak Suriye'nin sürekli değişen koşulları, ABD'nin PYD/YPG üzerindeki himayesinin gelecekteki yönü hakkında karışık sinyaller vermektedir. Her ne kadar iki tarafın patron ve klient olarak gündemleri hala uyum içinde görünse de çevresel koşullara bağlı olarak yaşanabilecek olası bir çıkar/amaç farklılaşması, Amerikan dış politikasında daha önce çok sayıda örnekte gözlemlendiği gibi, söz konusu PKİ'yi bir krize sokabilir. İki taraf bugüne kadar küçük çaplı pek çok kriz atlattır. Ancak karşılıklı güven ve bağlılıklarını zorlayabilecek, büyük çaplı bir krize verecekleri yanıt, ilişkinin dayanıklılık derecesinin ve gelecekte alacağı şeklin de göstergesi olacaktır.

The Surrogate War and Patron-Client Relationship in International Relations: The USA-PYD/YPG Cooperation as a Sample Case

Helin Sari Ertem

The 21st century's multiplex atmosphere consists of an ongoing competition between nation-states and (armed) non-state actors over the existing sovereignties and territorial borders. In this constantly changing atmosphere, states need to find extra ways of minimizing risks, while avoiding "state-to-state" combats as much as it is possible. For the political decision-makers, intervening directly in external problems is a costly adventure that might cause loss of human and financial resources as well as public support. However, due to their geo-strategic calculations, these decision-makers are not willing to give up their interests in other parts of the world either. Under these circumstances, balancing or eliminating a rising threat urges the states to think about transferring possible responsibilities and the burden of the war to local surrogates. This paper aims to syncretize the Surrogate Warfare literature with the Patron-Client Relationship (PCR) literature while focusing on the US patronage of the PYD (Democratic Union Party) and its armed wing the YPG (The People's Protection Units) in the Syrian civil war by applying the process-tracing method to understand the causality and temporality in this sample case.

In the current world order, PCRs, which are generally asymmetric, reciprocal, diffuse and durable, can easily be observed among traditional state-actors and Armed Non-State Actors (ANSAs). As a matter of fact, ANSAs that tend to act like states and

@ Assoc. Prof., Istanbul Medeniyet University, helin.sariertem@medeniyet.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0003-0008-9781>

 DOI: 10.12658/M0725
insan & toplum, 2024; 14(1): 115-138
insanvetoplum.org

 Received: 07.07.2023
Revision: 10.09.2023
Accepted: 11.09.2023
Online First: 14.09.2023

threaten the ordinary rules of the Westphalian order turn out to be both enemies and friends of the states. Most of them willingly accept to be treated as political and military tools of greater powers to gain wider credibility and popularity. By accepting this naturally asymmetric relationship, small powers like insurgency groups, terror organizations, private military companies and mafia organs etc. pursue their own political agenda by fulfilling the requirements of the patron states. This relationship might often create extra stress on conventional alliances and cause tension that might eventually turn into new armed conflicts. Still, it continues to be an illegitimate but cheaper option for the patrons. The USA-PYD/YPG partnership, based on surrogate warfare, is a good example of a PCR, where the PYD/YPG has turned out to be a local 'power maximizer' for Washington in the Syrian civil war. Surrogate Warfare is the fulfilment of a specific actor's national interests through manipulation of one or more substitute actors acting on behalf of the former's own forces but not totally replacing it. Proxy warfare, however, is a war instigated by a major power, which does not itself become involved. For that reason, surrogate warfare can be considered a more specialized and target-oriented version of proxy warfare that we often come across while dealing with various foreign policy strategies and intervention tactics. So, one can easily claim that the proxies (other than surrogates) tend to substitute the entire military capability of the patron and have a more autonomous character. Despite the money and arms, they receive from the patron, these proxies can strongly set their own agenda and conduct their own operations. The surrogates, as more specific versions of proxies, on the other hand, receive orders from the patron and have a submissive character.

The minimized ISIS (Islamic State of Iraq and Syria) threat; the complex nature of the operational environment in Syria, containing influential rival states such as Russia and Iran; the transboundary impacts of the war, alarming countries such as Turkey; and the secular ideology of the PYD/YPG continue to preserve this secessionist group as the most feasible partner of the USA. Receiving money and arms from Washington, PYD/YPG is quite submissive and does not establish an agenda counter to the USA's. Regarding the PCR between the USA and the PYD/YPG, it is possible to talk about an asymmetry, especially in military and economic terms as well as these actors' worldwide credibility. With the help of mutual benefits and resource exchange, there is apparent reciprocity and compliance, while one of main the PCR criteria, diffuse obligations deserve an in-depth focus, as the non-coercive, voluntary relations between the US and the PYD/YPG continue despite the risk of losing or at least detaching a long-term ally like Turkey. This risk, on the other hand, sheds light on the weakest link of this relationship, which is its durability, as the underlined partnership is relatively new and contains no visible certainty for the

post-civil war Syria as realpolitik conditions are always open for changing interests in a contested region like the Middle East.

The US legacy in previous conflicts, such as Vietnam and Afghanistan, strengthens the idea that PYD/YPG can be just another temporary practical tool for Washington, which can be abandoned if the need is over. Then, how will the so-called ‘target-oriented, ad-hoc and tactical’ relationship end while various regional and global actors are looking for a compromise with the Asad regime and a permanent political solution in Syria? Will American pragmatism cause another leftover (such as the ones in Vietnam and Afghanistan), this time for the Kurds in Syria? Or will the PYD/YPG as a surrogate force use the US-Turkish and US-Russian tension as leverage to maximize its targets as a small local power? For a detailed analysis of all these points, the paper first focuses on the changing character of the international system as well as the warfare phenomena, which have gained a hybrid nature in the 21st century. In the second part, the paper explains the main characteristics of “surrogate warfare” and its differences from the highly popular “proxy warfare”. Lastly, it examines how the recent US administrations have performed surrogate warfare in Syria as a “patron”, using PYD/YPG forces as a “client” to fight against ISIS (Islamic State of Iraq and Syria), the officially declared cause for this partnership. In addition, the paper underlines the fluctuating tension between Turkey and the USA, regarding Washington’s continuing support for the PYD/YPG, which Turkey rightfully assumes as an extension of its arch-enemy, the PKK terror organization. This pushes the paper specifically to look at the durability as well as affectivity criteria of the PCRs, which seem to be questionable at least in this sample case that the article dwells upon.

Kaynakça | References

- Baysal, B. (2022). Güvenlik kavramı ve güvenliğin dönüşümü. Baysal B. (Ed.). *Uluslararası İlişkilerde güvenlik içinde* (ss. 3-11). Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- BBC Türkçe (2019, 25 Ekim). YPG: Yerel bir örgütten, NATO ülkelerinin desteklediği bir güce nasıl dönüştü?. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50180068> adresinden 25.5.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Bıçakçı, S. (2019, Kasım). *Hibrit Savaş*. (No.33). Güvenlik Portalı. https://www.researchgate.net/publication/337566172_Hibrit_Savas adresinden 20.05.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Biermann, R. & Palani, K. (2023). Patron-client relations in world politics, *Workshop Abstract*, ECPR (European Consortium for Political Research) Joint Sessions of Workshops. 25-28 April.
- Biermann, R. & Palani, K. (2022). Patron-client relations in world politics. *Workshop Abstract*, The 9th European Workshops in International Studies. Thessaloniki, Greece, 6-9 July.
- Buçukcu, Ö. (2021). Devletler sistemini yeniden düşünmek: Klasik Vestfalyan devletten neovestfalyan devlete. *İnsan & Toplum.11*(1), 235-265
- Buzan, B. (1991). *People, states and fear: An agenda for security in the Post Cold War Era*. Harvester Wheatsheaf.

- Carney, C. P. (1989). International patron-client relationships: A conceptual framework. *Studies in Comparative International Development*. (24), 42–55.
- Day, A. E. (2002). Implications of surrogate warfare. *Paper submitted to the Faculty of the Naval War College*. https://www.researchgate.net/publication/235129598_Implications_of_Surrogate_Warfare adresinden 10.11.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Dhakal, A. (2019). *Armed non-state actors in international relations: A study of ISIS*. Notion Press.
- Do, H. (2016). Varieties of patron-client relationship: The US and South East Asia. *International Studies Association* <http://web.isanet.org/Web/Conferences/AP%20Hong%20Kong%202016/Archive/d1e66ca2-b3a1-4437-bc79-d6912a7feff6.pdf> adresinden 12.05.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Eisenstadt, S. N. ve Roniger, L. (1980). Patron-client relations as a model of structuring social exchange. *Comparative Studies in Society and History*, 22(1), 42-77.
- Ezrow, N. (2017). *Global politics and violent non-state actors*, London: Sage.
- Friedman, U. (2019, November 14). What America's allies really think about Trump's Syria decision. *The Atlantic*. <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2019/11/trumps-green-light-moment-in-syria-shook-the-world/601963/> adresinden 25.6.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Ganji, A. (2014, August 31). US-jihadist relations - part 1: Creating the Mujahideen in Afghanistan. *Huffington Post*. http://www.huffingtonpost.com/akbar-ganji/us-jihadist-relations_b_5542757.html adresinden 10.05.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Gerasimov, V. (2013, 27 Şubat). The value of science in prediction, *Military-Industrial Kurier*, 8(476). <http://www.vpk-news.ru/articles/14632> adresinden 25 Mayıs 2023 tarihinde erişilmiştir.
- Hicken, A. (2011). Clientalism, *Annual Review of Political Science*, 14, 289-310.
- Hirschman A. (1970). *Exit, voice, and loyalty*. Harvard University Press.
- Hoffman, F. G. (2009). Hybrid warfare and challenges, *JFQ*, 34-39. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA516871.pdf> adresinden 12.5.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Huber, T. M. (2002). Compound warfare: A conceptual framework. Huber, T. M. (ed.). *Compound warfare: That fatal knot* içinde. US Army Command and General Staff College Press.
- Işıkçı, E.& Kiraz, E. (2020). Hibrit savaş kavramının yeni savaşlar perspektifinden incelenmesi. *SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi*, 30(2), 253 – 266.
- Kambanis, T. et al., (2019). *Hybrid actors: Armed groups and state fragmentation in the Middle East*, TCF: The Century Foundation.
- Kaufman, R. R., (1974). The patron-client concept and macro-politics: Prospects and problems. *Comparative Studies in Society and History*, 16(3), 284-308.
- Karabulut, A. N., (2016). Eski savaş, yeni strateji: Rusya'nın yirmi birinci yüzyıldaki hibrit savaş doktrini ve Ukrayna Krizi'ndeki uygulaması. *Uluslararası İlişkiler*. 13(49), 25-42.
- Krieg, A. & Rickli, J. (2018). Surrogate Warfare: The Art of War in the 21st Century? *Defence Studies*, January, 18(2), pp. 1-18.
- Krieg, A. (2016a). Externalizing the burden of war: The Obama Doctrine and US Foreign Policy in the Middle East. *International Affairs*, 92(1), 97-113.
- Krieg, A. (2016b). Surrogate War and the Illusion of State-Centrism. *Defence-In-Depth*. December 12. <https://defenceindepth.co/tag/surrogate-warfare/> adresinden 12. 2. 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Last, E. D. (2021). *Strategic Culture and Violent Non-State Actors: A Comparative Study of Salafi-Jihadist Groups*. Routledge.
- Mulaj, K. (2010). *Violent non-state actors in world politics*, Hurst.
- Mumford, A. (2013). *Proxy warfare*. Cambridge: Polity.

- Rashid, A. (2000). *Taliban*. Everest.
- Sarı Ertem, H. (2018). Surrogate warfare in Syria and the pitfalls of diverging US attitudes towards ISIS and PYD. Oktav, Ö. Z.; Parlar Dal, E. and Kurşun, A. M. (eds.) (2018). *Violent non-state actors and the Syrian Civil war: The ISIS and the YPG cases* içinde (ss. 129 -148). Springer.
- Scott, J. (1972). Patron-Client Politics and Political Change in Southeast Asia. *The American Political Science Review*, 66(1), 91-113.
- Shoemaker, C. C. and Spanier, J. W. (1984). *Patron-Client State Relationships: Multilateral Crises in the Nuclear Age*. Praeger.
- Smith, K. H. (2006, Mayıs). Surrogate Warfare for the 21st Century. *Monography prepared for the School of Advanced Military Studies*. United States Army Command and General Staff College. https://www.researchgate.net/publication/37163034_Surrogate_warfare_for_the_21st_century adresinden 10.02.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Snow, S. (2017). Syrian Kurds are now armed with sensitive US weaponry, and the Pentagon denies supplying it. *Military Times*. <http://www.militarytimes.com/articles/syrian-kurds-ypg-us-military-weapons> adresinden 29.05.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Stein, H. F. (1984). A note on patron-client theory. *Ethos*, 12(1), 30-36. https://www.researchgate.net/publication/229527577_A_Note_on_Patron-Client_Theory adresinden 20.5.2023 tarihinde erişilmiştir.
- T.C. İçişleri Bakanlığı. (2017, Mayıs). PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG. https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/ypd_arapca.pdf adresinden 20.5.2023 tarihinde erişilmiştir.
- T.C. İletişim Başkanlığı (2022, 13 Mayıs). Cumhurbaşkanı Erdoğan: ABD'nin YPG Yanlışını Kabullenmemiz Mümkün Değil. <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-abdnin-ypg-yanlisini-kabullenmemiz-mumkun-degil> adresinden 12.5.2023 tarihinde erişilmiştir.
- T.C. Milli Savunma Bakanlığı (2019, 21 Ekim). Bakan Akar: YPG'ye Verilen Her Bir Silah PKK Eliyle Bize Karşı Kullanılıyor. <https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/21102019-64711> adresinden 25.05.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Uludağ, S. (2022). ABD, Suriye'de bulunan YPG ve DSG'ye ne kadar ve nasıl askeri yardım sağlıyor? *Sputnik Türkiye*. 21 Kasım. <https://sputniknews.com.tr/20221121/abd-suriyede-bulunan-ypg-ve-dsgye-ne-kadar-ve-nasil-askeri-yardim-sagliyor-1063692457.html> adresinden 14.5.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Uzun, M. C. (2017). Legal aspects of hybrid warfare. Özel, Y. & İnaltekin, E. (Eds.). (2017). *Shifting paradigm of war: Hybrid warfare* içinde. (ss. 33-53). National Defence University Printing.
- Waldman, T. (2019). Strategic Narratives and US Surrogate Warfare, *Survival*, 61(1), 161-178.
- Walker, C. & Ludwig, J. (2017, 16 Kasım). The meaning of sharp power. *Foreign Affairs*. <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-11-16/meaning-sharp-power> adresinden 23.5.2023 tarihinde erişilmiştir.
- White House (2015). National Security Strategy. https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy2.pdf adresinden 12.5.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Veenendaal, W. (2014). Analyzing the Foreign Policy of Microstates, *Foreign Policy Analysis*, pp. 1-17.
- Yeşiltaş, M. & Duran, B. (2019). *Ortadoğu'da devlet dışı silahlı aktörler: Terör örgütleri, milisler ve vekil güçler*. SETA Yayınları.